

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 การสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- ขั้นที่ 2 การทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- ขั้นที่ 3 การปรับปรุงโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ขั้นที่ 1 การสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

การสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง มีวิธีการดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานแนวคิดในการสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ดังนี้

- 1.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการสอน การพัฒนาโปรแกรมการสอน และการประเมินผลโปรแกรมการสอน จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 ศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียงจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการเข้าฟังการประชุมวิชาการที่เกี่ยวข้อง
- 1.3 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสอนเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียงจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทย
- 1.4 ศึกษาวิธีการสร้างหลักสูตรแบบมโนทัศน์และการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวคิดของกลอสี่ จากการอ่านบทความ เอกสารที่เกี่ยวข้อง และซักถามปัญหาและข้อสงสัยจากกลอสี่ด้วยการติดต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

2. การสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ในการสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

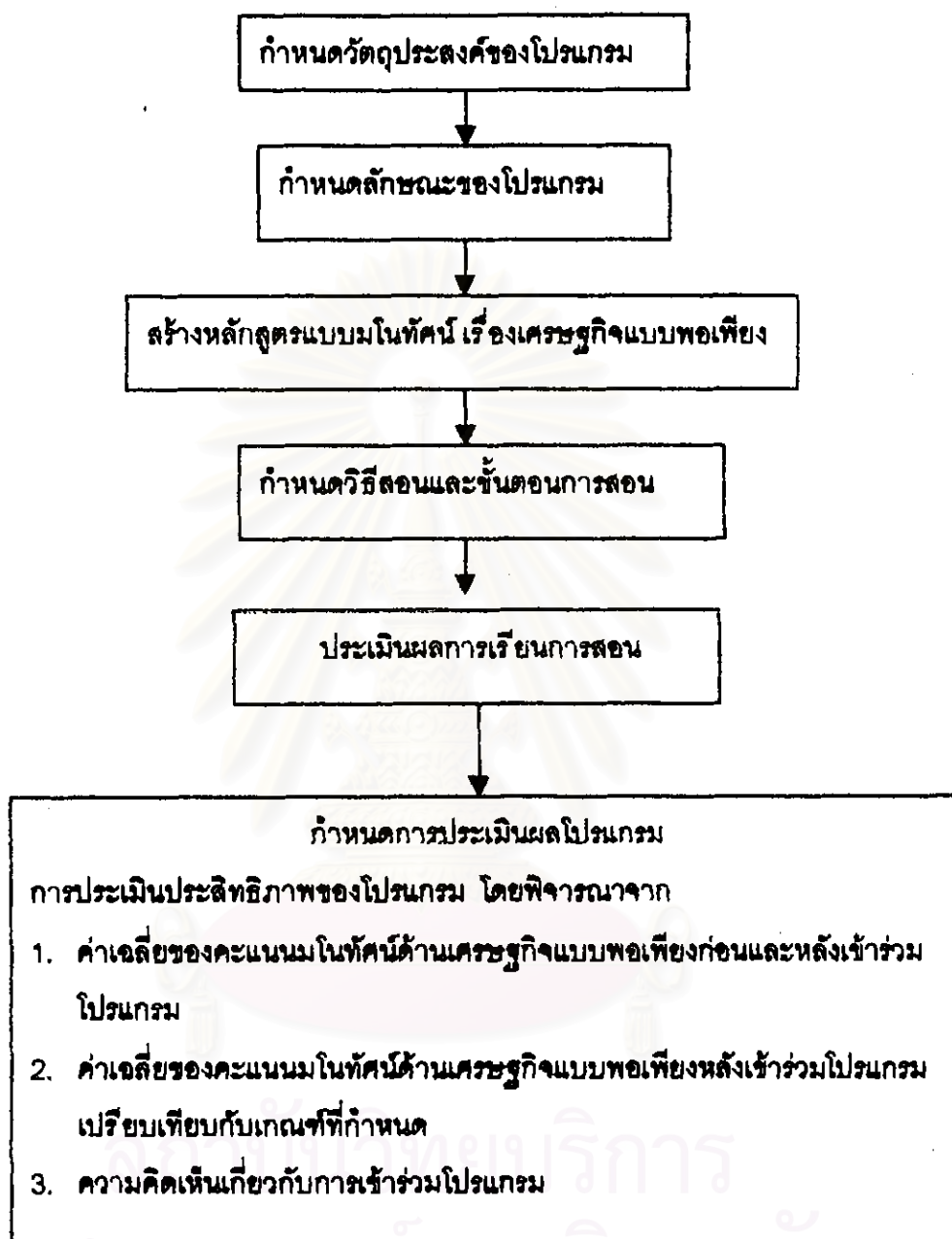
2.1 สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับลำดับขั้นตอนกระบวนการพัฒนาโปรแกรม เพื่อนำมาใช้ในการสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม
2. ลักษณะของโปรแกรม
3. หลักสูตรแบบมโนทัศน์เรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง
4. วิธีสอนและขั้นตอนการสอน
5. ประเมินผลการเรียนการสอน
6. การประเมินผลโปรแกรม

ดังแสดงขั้นตอนในการสร้างโปรแกรมได้ดังแผนภูมิที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนการสร้างโปรแกรมส่งเสริมในทัศนด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.2 นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นมาเขียนรายละเอียดของโปรแกรมส่งเสริมในทัศนด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่ละขั้นตอนได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของโปรแกรมส่งเสริมในทัศนด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2. ลักษณะของโปรแกรม กำหนดให้เป็นโปรแกรมที่จัดสอนนอกเวลาเรียนปกติ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 ชั่วโมง

3. สร้างหลักสูตรแบบมโนทัศน์เรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียงตามขั้นตอนการสร้างตามแนวคิดของ ลอรี ดังนี้

3.1 กำหนดชื่อมโนทัศน์ (Identifying concepts) สำหรับโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ได้จากการศึกษาพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเศรษฐกิจแบบพอเพียง บทความ เอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้มโนทัศน์ของหลักสูตรที่นักเรียนควรรู้ 11 มโนทัศน์ ดังนี้

มโนทัศน์ที่ 1 เศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต

มโนทัศน์ที่ 2 วิฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของไทย

มโนทัศน์ที่ 3 การแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

มโนทัศน์ที่ 4 การฟื้นฟูเศรษฐกิจตามพระราชดำริ

เศรษฐกิจแบบพอเพียง

มโนทัศน์ที่ 5 ความพอดีตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจ

แบบพอเพียง

มโนทัศน์ที่ 6 วิถีชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจ

แบบพอเพียง

มโนทัศน์ที่ 7 การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

มโนทัศน์ที่ 8 การบริโภคในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

มโนทัศน์ที่ 9 การสหกรณ์ในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

มโนทัศน์ที่ 10 ทฤษฎีใหม่ พระราชดำริตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจแบบพอเพียง

มโนทัศน์ที่ 11 เศรษฐกิจแบบพอเพียงวิถีชีวิตใหม่ของคน

ไทย

3.2 ให้คำอธิบายแต่ละมโนทัศน์ (Defining concepts) ของโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงได้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คำอธิบายมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

มโนทัศน์ที่	คำอธิบาย
1	การดำรงชีวิตของทุกคนต้องเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจตลอดเวลา ฉะนั้นทุกคนจึงมีส่วนทำให้เศรษฐกิจของครอบครัว ของชุมชน และประเทศชาติมีการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าในทางที่ดีขึ้นหรือเลวลง
2	เศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันมีปัญหาขั้นวิกฤติเพราะการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม
3	การแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างถาวรจะต้องคำนึงถึงพื้นฐานเดิมสภาพสังคมไทย และมุ่งแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับสังคมไทยตามความเป็นจริงตามรากฐานอันเป็นสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา
4	เศรษฐกิจแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริมุ่งให้ประชาชนดำรงชีวิตและดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยยึดความพอดีตามศักยภาพของตน ดังนั้นจึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่จะนำพาประเทศหลุดพ้นจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจที่เกิดขึ้น
5	การรู้จักความพอดีตามศักยภาพตน ไม่ทำเกินตัว ไม่โลภมาก ตั้งอยู่ในหลักแห่งการรู้จักพอ เป็นตัวอย่างชีวิตที่พอเพียงตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริ
6	วิถีชีวิตที่รู้จักความพอดีตามศักยภาพตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงประกอบด้วย การยึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต หลักการพึ่งตนเอง และวิธีปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
7	การรู้จักจัดการรายรับให้พอเพียงกับรายจ่ายช่วยป้องกันไม่ให้เกิดปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และมีเงินเหลือเก็บออมไว้ใช้ยามจำเป็น ทำให้ชีวิตเป็นสุข
8	การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงนั้น การคิดใคร่ครวญอย่างรอบคอบถึงผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นแก่ตนและส่วนรวมจากการตัดสินใจเลือกซื้อเลือกใช้นั้นก่อนตัดสินใจซื้อเป็นการช่วยประหยัดและทำให้ได้รับสินค้าที่มีราคาถูก มีคุณภาพตรงตามต้องการ
9	การรวมพลังของชุมชนในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ดำเนินการในด้านต่างๆ ทำให้เกิดพลังในการช่วยกันประกอบกิจการสร้างความกินดี อยูดี แก่ตนเองและสมาชิกในกลุ่ม เป็นหลักการสำคัญที่ช่วยให้การดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงมีความสุข

ตารางที่ 1 (ต่อ) คำอธิบายในทัศนด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

มโนทัศน์ที่	คำอธิบาย
10	พระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ เป็นวิธีการบริหารจัดการที่ดินและน้ำอย่างเป็นสัดส่วน การรวมพลังกันของชุมชนในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ดำเนินการในด้านการผลิต การตลาด การเป็นอยู่ สุวีถีการ การศึกษา สังคมศาสนา ตลอดจนติดต่อประสานงานเพื่อจัดหาทุนหรือแหล่งเงินมาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต จึงช่วยให้เกษตรกรเลี้ยงตนเองได้ในระดับที่ประหยัดและพัฒนาสู่ความร่ำรวยขึ้นได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง
11	การดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ตามฐานะ มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ใช้จ่ายไม่เกินรายรับ รู้จักเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น มีการผลิตเพื่อใช้พอกินในครอบครัว ชุมชน รู้จักการรวมกลุ่ม สหกรณ์ เพื่อร่วมรักษาผลประโยชน์ของตนและสมาชิกในกลุ่ม และรู้จักแหล่งสนับสนุนในการลงทุน

3.3 กำหนดเวลาที่ใช้สอน (Establishing a time frame)

โดยกำหนดให้ครอบคลุมตั้งแต่การแนะนำมโนทัศน์ การสำรวจและสืบเสาะหาความรู้ และการนำเสนอผลงานของผู้เรียน ซึ่งในโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง กำหนดเวลาในการสอนทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง

3.4 การเลือกรายการวัสดุประกอบการสอน (Choose materials)

ซึ่งในโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงประกอบด้วยหนังสือ อ้างอิง วิดีทัศน์ ซีดีรอม และแผ่นบันทึกข้อมูลที่ครูจัดทำไว้

3.5 การตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอน (Determining teaching tools)

ในโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงนั้นผู้เรียนใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

3.6 การเลือกสืบเสาะหาความรู้ของแต่ละบุคคล (Selecting individual inquiries)

นักเรียนจะตั้งคำถามในมโนทัศน์ที่สนใจและต้องการสืบเสาะหาคำตอบ

3.7 กำหนดความคาดหวังและแนวทางในการสืบเสาะหาความรู้ (Setting expectations and guidelines)

ลักษณะผลงานที่ดี และวิธีการนำเสนอผลงานหรือความรู้ใหม่ โดยนักเรียนจะเป็นผู้ตั้งเกณฑ์ร่วมกับครูนั้น ในโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์

ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงนักเรียนเลือกตามเกณฑ์ที่ครูเสนอและกำหนดรูปแบบผลงานที่จัดทำเป็นการทำรายงาน

3.8 การเลือกทางเลือกในการประเมินผล (Choosing assessment option) ในการประเมินผลการเรียนรู้การตอนโปรแกรมส่งเสริมในทัศนด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงทำการประเมินด้วยการประเมินตนเองของนักเรียน การประเมินด้วยแบบประเมินรายการโดยครู และการทดสอบ

3.9 การสะท้อนความคิดเห็นต่อข้อดีข้อด้อยของหน่วยการเรียนรู้ (Reflecting on unit) สำหรับในโปรแกรมส่งเสริมในทัศนด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงนั้นครูทำบันทึกสะท้อนความคิดเห็นหลังการตอนทุกครั้งซึ่งได้มาจากการสังเกต ชักถาม และจากบันทึกของนักเรียนที่เขียนถึงครู

4. กำหนดวิธีสอนและขั้นตอนการสอน โดยวิธีสอนที่ใช้ในโปรแกรมส่งเสริมในทัศนด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ที่ลอติ (Lolli, 1996) เสนอแนะว่าใช้ควบคู่กับหลักสูตรแบบมโนทัศน์นั้น มีขั้นตอนการสอน ดังนี้

4.1 นักเรียนทำความเข้าใจในทัศนที่เรียนจากการทำกิจกรรมการอ่าน การอภิปราย และการเขียน

4.2 นักเรียนฝึกทักษะการอ่าน การเขียน การอภิปราย จากวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อสรุปคุณลักษณะพิเศษของมโนทัศน์ที่เรียน

4.3 นักเรียนตั้งคำถามสำหรับการค้นคว้าเจาะลึกในเรื่องที่สนใจหาคำตอบเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่เรียนด้วยคำถาม ทำไม อย่างไร สำหรับโครงการสืบเสาะหาความรู้ของแต่ละบุคคล

4.4 นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผล เกณฑ์การประเมินผล วิธีสืบเสาะหาความรู้ ลักษณะของผลงานที่จะนำเสนอความรู้ใหม่ วิธีการนำเสนอผลงาน

4.5 นักเรียนทำการค้นคว้าหาความรู้จากกิจกรรมการอ่าน การสังเกต การฟัง การอภิปราย การแสดงความคิดเห็นได้ตอบ และการเขียน พร้อมทั้งจัดทำเป็นผลงานหรือโครงการเสนอความรู้ใหม่ที่ได้รับด้วย

4.6 นักเรียนนำเสนอผลงานเป็นรายบุคคลและประเมินโครงการสืบเสาะหาความรู้

5. ประเมินผลการเรียนการสอน จากการสังเกตการร่วมกิจกรรม แบบประเมินตนเอง ตรวจผลงานการทำโครงการสืบเสาะหาความรู้และบันทึกของครู

6. กำหนดการประเมินผลโปรแกรมโดยพิจารณาจาก การหาประสิทธิภาพของโปรแกรมด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนน โหมดิศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียน โดยกำหนดค่าเฉลี่ยของคะแนนโหมดิศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนโหมดิศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมที่จัดขึ้น มีความเหมาะสมในด้านต่างๆ อยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป

สรุปกรอบแนวคิดของงานวิจัยได้ดังแผนภูมิที่ 3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 3 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

หลักสูตรแบบมโนทัศน์ เรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง
หลักสูตรแบบมโนทัศน์ เรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง สร้าง
ตามขั้นตอนการสร้างหลักสูตรแบบมโนทัศน์ตามแนวคิด
ของลอติ 9 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดชื่อมโนทัศน์
2. การให้คำอธิบายมโนทัศน์
3. การกำหนดเวลาที่ใช้สอน
4. การเลือกรายการวัตถุประสงค์ประกอบการสอน
5. การตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอน
6. การเลือกสืบเสาะหาความรู้ของแต่ละบุคคล
7. การกำหนดความคาดหวังและแนวทางในการสืบ
เสาะหาความรู้
8. การเลือกทางเลือกในการประเมินผล
9. การสะท้อนความคิดเห็นต่อข้อดีข้อด้อยของหน่วยการ
เรียนรู้

ขั้นตอนการสืบเสาะหาความรู้ ประกอบด้วย

1. นักเรียนทำความเข้าใจที่เรียนจากการทำ
กิจกรรมการอ่าน การอภิปราย และการเขียน
2. นักเรียนฝึกทักษะการอ่าน การเขียน การอภิปราย
จากวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อสรุปคุณลักษณะ
พิเศษของมโนทัศน์
3. นักเรียนตั้งคำถามสำหรับการค้นคว้าทำโครงการ
สืบเสาะหาความรู้
4. นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผล
เกณฑ์การประเมินผล วิธีการค้นคว้าความรู้ ลักษณะ
ของผลงาน และวิธีการนำเสนอผลงาน
5. นักเรียนทำการค้นคว้าหาความรู้พร้อมทั้งจัดทำ
ผลงาน
6. นักเรียนนำเสนอผลงานเป็นรายบุคคลและประเมิน
โครงการสืบเสาะหาความรู้

นำไปทดลอง
สอนหลังจากการ
ปรับปรุงแก้ไข
ครั้งที่ 2

ขั้นที่ 2 การทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ผู้วิจัยนำแผนการสอนที่ได้สร้างขึ้นไปทดลองใช้จริง เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยได้วัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม ด้วยแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม รายละเอียดของการดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมฯ มีดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่างประชากร

1.1 ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาคม อำเภอหนองกุงศรี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตที่มีโครงการสาธิตทฤษฎีใหม่ และเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล การเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาล - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ครูประจำชั้นทำการสอนทุกรายวิชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 แยกวิชาและผู้สอนตามความถนัดของครู ด้านอาคารสถานที่ มีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา และโสตทัศนูปกรณ์อื่นๆ เช่น เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องเล่นวีดีทัศน์ เครื่องฉาย สไลด์ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการค้นคว้าข้อมูลในการเข้าร่วมโปรแกรมฯ นี้ และโรงเรียนแห่งนี้ยังตั้งอยู่ในย่านชุมชนซึ่งติดต่อกับหน่วยราชการอื่นๆ ที่นักเรียนสามารถไปเสาะหาความรู้ได้ เช่น ห้องสมุดประชาชน สำนักงานการเกษตรอำเภอหนองกุงศรี เป็นต้น

1.2 ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองกุงศรี - วิทยาคม อำเภอหนองกุงศรี ปีการศึกษา 2542 ที่เข้าร่วมโปรแกรมด้วยความสมัครใจ โดยการเปิดรับสมัคร จำนวน 30 คน

2. การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ประกอบด้วย

2.1 แบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นในการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

เครื่องมือแต่ละชนิดมีรายละเอียดในการดำเนินการสร้าง ดังต่อไปนี้

2.1 การสร้างแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้ทดสอบก่อนและหลังการใช้โปรแกรม มีลำดับขั้นการสร้างดังนี้

1. ศึกษาขั้นตอนการพัฒนามโนทัศน์ การสร้างแบบวัดมโนทัศน์ การสร้างแบบสอบถามสถานการณ์ จากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่ มโนทัศน์ 1-10 มาสร้างตารางกำหนดอัตราส่วนข้อสอบแต่ละมโนทัศน์ดังแสดงในตารางที่ 2 ตารางที่ 2 อัตราส่วนข้อสอบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

มโนทัศน์ที่	จำนวนข้อสอบ	จำนวนข้อสอบที่ต้องการ
1	4	3
2	4	2
3	4	3
4	4	3
5	4	3
6	4	3
7	10	7
8	10	8
9	6	4
10	6	4
รวม	56	40

3. สร้างแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ให้ครอบคลุมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง เป็นคำถามแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ คำถามแต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก และมีตัวเลือกที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุดเพียง 1 ตัวเลือก จำนวน 56 ข้อ และคัดเลือกเหลือเพียง 40 ข้อ เพื่อใช้เป็นแบบวัดก่อนเรียนและหลังเรียน

4. นำแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน คือ อาจารย์มหาวิทยาลัย 2 ท่าน อาจารย์ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 ท่าน ศึกษานิเทศก์กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 ท่าน และผู้ที่จบ

ปริญญาโทสาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา 1 ท่าน ดังรายชื่อในภาคผนวก ก พิจารณาตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมในการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. นำแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนห้วยยางดงวิทยา อ.หนองกุงศรี จ.กาฬสินธุ์ จำนวน 28 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าระดับความยาก (P) อำนาจจำแนก (R) เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากตั้งแต่ .20 - .80 และมีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ไว้ใช้ จำนวน 40 ข้อ

6. หาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตร คูเดอร์ ริชาร์ดสัน KR₂₀ (Kuder - Richardson - Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของข้อสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.62

2.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลโปรแกรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโปรแกรมที่มีต่อความเหมาะสมของโปรแกรมที่จัดขึ้น โดยนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการพิจารณาปรับปรุงโปรแกรมต่อไป มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ในการสร้างแบบสอบถาม จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ
2. กำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย เกี่ยวกับความพึงพอใจและการฝึกทักษะการค้นคว้าข้อมูลในการเข้าร่วมโปรแกรม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม ตรวจสอบพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบสอบถามและการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้รับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนห้วยยางดงวิทยา อ.หนองกุงศรี จ.กาฬสินธุ์ เพื่อดูความเหมาะสมและการใช้ภาษา

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

3. การสร้างแผนการสอนที่ใช้ประกอบการทดลองใช้โปรแกรม

หลักสูตรแบบมโนทัศน์เป็นหลักสูตรที่ใช้ควบคู่กับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามที่ลอลิเสนอแนะไว้ ดังนั้นเมื่อสร้างแผนการสอนจึงยึดขั้นตอนการสอนตามวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ที่ลอลิได้เสนอแนะไว้เช่นกัน ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. นำหลักสูตรแบบมโนทัศน์ไปสู่การสอนด้วยการนำมาเขียนแผนการสอนประกอบหลักสูตรแบบมโนทัศน์ เรื่อง เศรษฐกิจแบบพอเพียงตามขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวคิดของลอลิได้ทั้งสิ้น 14 แผนการสอน ดังนี้
  1. แผนการสอนที่ 1 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนทำความเข้าใจมโนทัศน์ที่ 1 เศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง ในเนื้อหาเรื่อง ความหมายของเศรษฐกิจ และความสำคัญของเศรษฐกิจต่อการดำรงชีวิตส่วนบุคคลและต่อประเทศชาติ
  2. แผนการสอนที่ 2 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนทำความเข้าใจมโนทัศน์ที่ 2 วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของไทย ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง ในเนื้อหาเรื่องสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน และวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ
  3. แผนการสอนที่ 3 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนทำความเข้าใจมโนทัศน์ที่ 3 การแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมงในเนื้อหาเรื่องพื้นฐานสังคมไทย สถานภาพทางเศรษฐกิจของคนไทยและประเทศ และทิศทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจบนพื้นฐานกลุ่มแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน
  4. แผนการสอนที่ 4 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนทำความเข้าใจมโนทัศน์ที่ 4 การฟื้นฟูเศรษฐกิจด้วยพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง ในเนื้อหาเรื่องที่มาของเศรษฐกิจแบบพอเพียง ความหมายของเศรษฐกิจแบบพอเพียง คุณค่าและความสำคัญของเศรษฐกิจแบบพอเพียง
  5. แผนการสอนที่ 5 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนทำความเข้าใจมโนทัศน์ที่ 5 ความพอดีตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง ในเนื้อหาเรื่อง ตัวอย่างชีวิตที่พอเพียง
  6. แผนการสอนที่ 6 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนทำความเข้าใจมโนทัศน์ที่ 6 วิธีชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง ในเนื้อหาเรื่อง การดำรงชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียง หลักการพึ่งตนเอง และวิธีปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

7. แผนการสอนที่ 7 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนทำความเข้าใจในทศน์ที่ 7 การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง ในเนื้อหาเรื่อง ความสำคัญของการออมทรัพย์ทั้งในระดับบุคคลและระดับชาติ ผลกระทบทางบวกและทางลบของการใช้จ่ายต่อชีวิตบุคคลและต่อประเทศ หลักการวางแผนการใช้จ่ายระดับบุคคล

8. แผนการสอนที่ 8 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนทำความเข้าใจในทศน์ที่ 8 การบริโภคในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง ในเนื้อหาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตกับการบริโภค กลไกควบคุมคุณภาพการผลิตโดยผู้บริโภค ประโยชน์ของการเป็นผู้บริโภคที่ฉลาด

9. แผนการสอนที่ 9 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนทำความเข้าใจในทศน์ที่ 9 การสหกรณ์ในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง ในเนื้อหาเรื่องประโยชน์ของการรวมกลุ่มสหกรณ์ หลักการและอุดมการณ์ของสหกรณ์ สหกรณ์ประเภทต่าง ๆ

10. แผนการสอนที่ 10 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนทำความเข้าใจในทศน์ 10 ทฤษฎีใหม่ พระราชดำริตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมงในเนื้อหาเรื่องขั้นตอนและหลักการทำทฤษฎีใหม่ ประโยชน์ของการทำทฤษฎีใหม่ที่มีต่อเกษตรกร

11. แผนการสอนที่ 11 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนสรุปความเข้าใจในทศน์เศรษฐกิจแบบพอเพียงตามความเข้าใจของตนจากการทำกิจกรรมการอ่าน การอภิปราย และการเขียนคำอธิบายเกี่ยวกับการมีมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงด้วยภาษาและความเข้าใจของนักเรียน ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง

12. แผนการสอนที่ 12 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนตั้งคำถามในสิ่งที่สนใจหรือสงสัยเกี่ยวกับมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อแนวทางในการทำโครงการสืบเสาะหาความรู้ของแต่ละคนและกำหนดข้อตกลงในการทำผลงาน วิธีการนำเสนอผลงาน และร่วมกับครูกำหนดเกณฑ์และรายการในการประเมินโครงการสืบเสาะหาความรู้ ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง

13. แผนการสอนที่ 13 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนทำการค้นคว้าหาคำตอบของคำถามและจัดทำผลงานเพื่อนำเสนอความรู้ใหม่ที่ได้รับ ใช้เวลา 6 ชั่วโมง

14. แผนการสอนที่ 14 เป็นแผนการสอนที่นักเรียนแต่ละคนนำผลงานของตนมานำเสนอต่อชั้นเรียน และประเมินโครงการสืบเสาะหาความรู้ตามข้อตกลง ใช้เวลา 6 ชั่วโมง

โดยแต่ละแผนการสอนประกอบด้วย คำอธิบายของมโนทัศน์ เวลาที่ใช้สอน
เนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล

สรุปความสัมพันธ์ของแผนการสอนกับขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ได้
ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของแผนการสอนกับขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้
ตามแนวคิดของลอลี

ขั้นตอนการสอน	แผนการสอน	มโนทัศน์	เวลา (ชั่วโมง)
1. การทำความเข้าใจมโนทัศน์ของหลัก สูตร	แผนการสอนที่ 1	มโนทัศน์ที่ 1	1
	แผนการสอนที่ 2	มโนทัศน์ที่ 2	1
	แผนการสอนที่ 3	มโนทัศน์ที่ 3	1
	แผนการสอนที่ 4	มโนทัศน์ที่ 4	1
	แผนการสอนที่ 5	มโนทัศน์ที่ 5	1
	แผนการสอนที่ 6	มโนทัศน์ที่ 6	1
	แผนการสอนที่ 7	มโนทัศน์ที่ 7	1
	แผนการสอนที่ 8	มโนทัศน์ที่ 8	1
	แผนการสอนที่ 9	มโนทัศน์ที่ 9	1
	แผนการสอนที่ 10	มโนทัศน์ที่ 10	1
2. สรุปคุณลักษณะพิเศษของมโนทัศน์	แผนการสอนที่ 11	มโนทัศน์ที่ 11	1
3-4. ตั้งคำถามและกำหนดวิธีการ ประเมินผล การเสนอผลงาน	แผนการสอนที่ 12	-	1
5. ค้นคว้าความรู้และจัดทำผลงาน	แผนการสอนที่ 13	-	6
6. นำเสนอผลงานและประเมินโครงการ สืบเสาะหาความรู้	แผนการสอนที่ 14	-	6
รวม	14 แผนการสอน	11 มโนทัศน์	24

2. นำหลักสูตรและแผนการสอนที่สร้างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติม พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความสอดคล้อง ระหว่างมโนทัศน์ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อประกอบการสอน และการวัดผล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 1

3. นำแผนการสอนที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนห้วยยางดงวิทยา อ.หนองกุงศรี จ.กาฬสินธุ์ จำนวน 2 แผนการสอน และนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้และข้อสังเกตของผู้วิจัยมาปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 2 ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. การดำเนินการทดลอง มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังอาจารย์ใหญ่โรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาคม อ. หนองกุงศรี จ. กาฬสินธุ์
2. ผู้วิจัยได้อธิบายชี้แจงและทำความเข้าใจกับอาจารย์ใหญ่และครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาคม เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย
3. ผู้วิจัยประชาสัมพันธ์และรับสมัครนักเรียนที่สนใจเข้าร่วมโปรแกรมด้วย
4. ผู้วิจัยทำการประชุมนิเทศนักเรียนเพื่อชี้แจงรายละเอียดในการปฏิบัติกิจกรรมและตกลงเวลาที่ใช้สอน และเตรียมนักเรียนที่จะเข้าร่วมโปรแกรมให้มีทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการตั้งคำถาม และการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ใช้เวลา 2 ชั่วโมง
5. ให้นักเรียนทำแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงก่อนเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อวัดพื้นฐานความรู้เดิม
6. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองสอนตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้เวลา 24 ชั่วโมง ดำเนินการสอน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ นอกเวลาเรียนปกติ เวลา 15.00 - 16.00 น. โดยเริ่มดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2542 ถึงวันที่ 5 ตุลาคม 2542

ในระหว่างการดำเนินการทดลองสอนในแต่ละแผนการสอนนั้น ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติม โดยการสังเกตและบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ เช่น จำนวนครั้งที่นักเรียนเข้าร่วมโปรแกรม การแสดงความกระตือรือร้นในการเรียน การแสดงความคิดเห็น ผลงานของนักเรียน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันดีของผู้เรียนและนำข้อมูลไปใช้ประกอบการอภิปรายผล

7. หลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลองสอน ตามกำหนดในโปรแกรม แล้วให้นักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรที่เข้าร่วมโปรแกรมทำแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเข้าร่วมโปรแกรม จากนั้นให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง มาดำเนินการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1.1 คำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียน ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม โดยใช้การทดสอบค่าทีไม่อิสระ (t-test dependent)

1.3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียน หลังเข้าร่วมโปรแกรมกับเกณฑ์กำหนดหลังเข้าร่วมโปรแกรม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม มาดำเนินการคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความหมาย ดังนี้

2.50 - 3.00 หมายความว่า เหมาะสมมาก

1.50 - 2.49 หมายความว่า เหมาะสมปานกลาง

1.00 - 1.49 หมายความว่า เหมาะสมน้อย

(ประคอง กรรณสูต, 2525)

ขั้นที่ 3 การปรับปรุงโปรแกรมส่งเสริมบัณฑิตด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ผู้วิจัยได้พิจารณาข้อมูลจาก 2 แหล่งข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ได้อย่างเป็นทางการ จากการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมบัณฑิตด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง โดยการให้แบบวัดมบัณฑิตด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม
2. ข้อมูลที่ได้อย่างไม่เป็นทางการ จากการบันทึกเพิ่มเติมระหว่างการดำเนินการทดลองใช้โปรแกรม

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการดังกล่าว มาพิจารณาประกอบกันโดยภาพรวมว่า โปรแกรมส่งเสริมบัณฑิตด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่จัดขึ้นครั้งนี้ มีข้อดีและข้อบกพร่องอยู่ที่จุดใดบ้าง เมื่อทราบจุดบกพร่องแล้วก็นำข้อมูลที่ได้ มาเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขตรงจุดนั้น เพื่อให้โปรแกรมที่จัดขึ้นมีความสมบูรณ์และเหมาะสม สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงได้ จากนั้นนำเสนอโปรแกรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย